

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Збірник матеріалів
Всеукраїнського круглого столу,
присвяченого 30-річчю прийняття
Конституції України

25 червня 2026 року

м. Кропивницький

ДОНЕЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

**Збірник матеріалів
Всеукраїнського круглого столу,
присвяченого 30-річчю прийняття Конституції України**

25 червня 2026 року

м. Кропивницький

УДК 342(477):355.01(082)

А 43 Актуальні проблеми конституційного права України в умовах воєнного стану : збірник матеріалів Всеукраїнського круглого столу (м. Кропивницький, 25 червня 2026 року). Кропивницький : ДонДУВС, 2026. 473 с.

Збірник матеріалів містить тези доповідей Всеукраїнського круглого столу «Актуальні проблеми конституційного права України в умовах воєнного стану», що відбувся 25 червня 2026 року на базі Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Кропивницький). Матеріали доповідей подаються в авторській редакції, відповідальність за дотримання норм академічної доброчесності несуть автори доповідей.

Редакційна колегія

Голова:

Волобуєва О. О. – перший проректор Донецького державного університету внутрішніх справ, к.ю.н., професор полковник поліції.

Заступники голови редакційної колегії:

Коссе В. В. – декан факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор філософії підполковник поліції.

Пасічник Н. О. – заступник начальника відділу організації наукової діяльності – начальник відділення організації наукової роботи Донецького державного університету внутрішніх справ, д.іст.н., професор.

Ріжняк Р. Я. – завідувач кафедри загальноправових дисциплін Донецького державного університету внутрішніх справ, д.іст.н., професор.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Донецького державного університету внутрішніх справ, протокол № 19 від 26.08.2026 р.

УДК 342(477):355.01(082)

© ДонДУВС, 2026

© автори тез доповідей, 2026

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	25
ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ	28

Деревянко Богдан

ДОТРИМАННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ СВОБОД СУДДІВ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	28
--	-----------

Лугова Галина

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД І ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР ПОВНОВАЖЕНЬ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ	31
---	-----------

Лафазан Іван, Луценко Світлана

ЯМАРІУПОЛЬ. ПОВЕРНЕННЯ ДО ЖИТТЯ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ	34
---	-----------

Боняк Валентина

ЧИ ВТІЛЕНИЙ У ПРАВОВЕ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА?	38
--	-----------

Каменський Дмитро, Піляк Назар

НАЛЕЖНА ПРАВОВА ПРОЦЕДУРА ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРИНЦИП В АМЕРИКАНСЬКОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	43
---	-----------

Сьох Катерина

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Дерев'янюк Богдан

провідний науковий співробітник

*Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Мамутова Національної академії наук України»*

доктор юридичних наук, професор,

ДОТРИМАННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ СВОБОД СУДДІВ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ¹

Протягом майже п'яти років Україна перебуває у несприятливих умовах воєнного стану, запровадженого у зв'язку із повномасштабним вторгненням на її територію військ злочинного авторитарного режиму російської федерації (москвії). У таких умовах усі органи законодавчої, виконавчої та судової влади вимушені діяти за іншими від звичайних правилами. Правовий режим діяльності усіх органів було змінено у бік обмеження принципу відкритості, у бік обмеження доступу громадян і суб'єктів господарювання України до інформації про місцезнаходження, діяльність таких органів, частини із прийнятих ними рішень. Так, господарські суди України на сьогодні намагаються мінімально інформувати суспільство про свою діяльність через інформаційні портали та сайти у мережі Інтернет. На сайтах (офіційних порталах) певних господарських судів стало менше або зовсім зникли фотографічні матеріали, обмежується інформування громадськості із персональними даними суддів, із місцем та часом проведення судових засідань та окремих процедур, частіше проводяться засідання в он-лайн режимі тощо.

Наведене вище вказує на загрозу законній ефективній роботі системи господарської юстиції України в умовах дії правового режиму воєнного стану. Серед іншого сьогодні у повній мірі не дотримується принцип гласності і відкритості судового процесу та його повного

¹ Статтю підготовлено у межах теми НДР «Концептуальні засади розвитку законодавства України, що регулює економічні відносини, у контексті адаптації до права ЄС».

фіксування технічними засобами, названий у частині третій статті 2 Господарського процесуального кодексу України [1]. З іншого боку, судді господарських та інших судів є особами, наділеними важливими державними повноваженнями. Судова гілка влади є повноцінною незалежною гілкою влади як в Україні, так і в усіх цивілізованих державах світу. Відповідно до статті 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову [2]. Зрозуміло, що представники інших гілок влади не вирішуватимуть господарські спори, не ухвалюватимуть вироби замість суддів, на яких це монополюно покладено Конституцією і законами України.

Господарські суди вирішують спори у сфері економіки, а тому забезпечують ефективну роботу усієї господарської та фінансової систем держави. І тому на суддів господарських судів України покладається підвищена відповідальність. У нашій роботі 2022 року проводилося порівняння ставлення держави до працівників і службовців чотирьох категорій – викладачів, науковців, співробітників ДБР і суддів. Вказувалося, що співробітники ДБР виконують більш відповідальну за наслідками роботу, ніж викладачі та науковці, а також що ще більшу відповідальність покладено на суддів, робота яких повинна достойно оплачуватися [3, с. 97]. Стосовно вирішення проблеми забезпечення справедливої оплати праці запропоновано дієві механізми [3, с. 99-100], які до сьогодні не реалізуються. Та за свою відповідальну роботу українські судді отримують достатньо високу за українськими мірками суддівську винагороду. Остання є конкурентоспроможною навіть для економік більшості держав-членів ЄС. Відповідно, для відновлення моральних і фізичних сил після трудових буднів українські судді фінансово можуть собі дозволити відпочинок на європейських, азійських, американських та інших курортах світу. Судді чоловічої статі часто отримують дозволи на виїзд за кордон з метою відпочинку. У наведеному немає нічого протиправного чи такого, що підлягає осуду. Люди, які приймають від імені держави відповідальні рішення, що без перебільшення часто можуть вплинути на економічну політику усієї країни в умовах війни, мають право на повноцінний безпечний відпочинок. Це право людини гарантоване Конституцією України та спеціальним трудовим законодавством. Проте українські судді, чиновники, депутати та інші представники різних гілок влади зазвичай не мають досвіду у спілкуванні із представниками спецслужб та розвідок інших держав. Більшість із них

перед виїздом за кордон не інструктується не лише про правила спілкування і поведження із зарубіжними розвідками, медіа, а навіть і про правила поведження у різних місцях різних країн. З одного боку це є позитивним проявом демократичних перетворень, які притаманні українському менталітету тисячоліттями і які офіційно тривають в Україні з 1991 року. З іншого боку, розвідка російської федерації (московії) ще з радянських часів активно працювала у більшості європейських та американських країн. Російські (московитські) пропагандисти у багатьох демократичних державах отримують акредитацію і допоки не будуть задокументовані і видворені із демократичної держави, встигнуть дискредитувати українських діючих або колишніх високопосадовців, а разом із цим завдати шкоду інтересам України. Прикладом недогляду українських спецслужб і провокативної роботи спецслужб федерації (московії) є так зване інтерв'ю Юлії Мендель, яке було організоване і проведене не без участі спецслужб російської федерації (московії). А отже, демократична Україна не може обмежити право на закордонний відпочинок суддів та інших представників різних гілок центральної влади і місцевого самоврядування. Але в умовах дії правового режиму воєнного стану та обмеження у багатьох правах громадян України українські судді господарських судів, які володіють інформацією про стан діяльності українських та інших суб'єктів бізнесу, корпоративні конфлікти, кредиторські і дебіторські заборгованості тощо, мають інструктуватися керівництвом судів, письмово попереджатися про дотримання правил «інформаційної безпеки» за кордоном. Не зайвим також буде запровадження підвищеної дисциплінарної відповідальності керівників підрозділів та керівників судових, правоохоронних, законодавчих органів загалом за дії підлеглих за межами України, пов'язані із навмисним чи необережним поширенням таємної, суспільно важливої, чутливої тощо інформації.

Список використаних джерел

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 6 листопада 1991 року № 1798-XII в редакції Закону від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436.
2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Деревянко Б.В. Щодо дії норм про розміри посадових окладів

викладачів, науковців та посадових осіб виконавчої і судової гілок влади (у контексті рівності людей за статтею 21 Конституції України). *Економіка та право*. 2022. № 2 (65). С. 92–101. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2022.02.092>

Лугова Галина
представниця Уповноваженого Верховної Ради України
з прав людини в Кіровоградській області

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД І ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР ПОВНОВАЖЕНЬ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Право на справедливий суд є одним із фундаментальних прав людини, без належної реалізації якого неможливе ефективне забезпечення всіх інших конституційних прав і свобод. Воно закріплене у статті 55 Конституції України, яка гарантує кожному право на судовий захист, а також у статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка визначає право кожного на справедливий і публічний розгляд його справи незалежним і безстороннім судом, встановленим законом.

В умовах воєнного стану значення цього права істотно зростає. Збройна агресія Російської Федерації проти України поставила перед державою безпрецедентні виклики щодо забезпечення функціонування системи правосуддя. Частина судів опинилася на тимчасово окупованих територіях або в районах активних бойових дій, окремі судові установи були зруйновані або пошкоджені, значна кількість суддів та працівників апаратів судів була евакуйована, а територіальна підсудність багатьох справ змінена. Водночас держава була зобов'язана забезпечити безперервність здійснення правосуддя, адже навіть за умов воєнного стану право людини на судовий захист не може втратити своєї сутності.

Важливо наголосити, що стаття 64 Конституції України допускає можливість тимчасового обмеження окремих конституційних прав під час воєнного стану, однак такі обмеження повинні відповідати принципам законності, необхідності, пропорційності та тимчасовості. При цьому навіть за умов воєнного стану держава повинна забезпечити функціонування незалежного суду як ключового механізму захисту прав